

План

**роботи над науково-методичною проблемою
«Формування дослідницьких компетентностей учасників навчально-
виховного процесу» на 2014-2017 роки**

Обґрунтування вибору проблеми. Реформаційні процеси в освітній галузі, які відбуваються у нашій державі, спрямовані на досягнення рівня найкращих світових стандартів. Сучасна освіта вимагає побудови ефективної системи національного виховання, розвитку і соціалізації дітей та молоді на засадах загальнолюдських, полікультурних, громадянських цінностей; забезпечення фізичного, морально-духовного, культурного розвитку дитини; формування соціально зрілої творчої особистості [2]. Одним із ефективних важелів для реалізації вищевказаних цілей є впровадження дослідницького підходу в освітній галузі. Цілком зрозуміло, що сучасний учитель повинен володіти вміннями творчого пошуку, які тісно пов'язані з педагогічним дослідженням. Дослідницька технологія забезпечує поповнення не лише знань, умінь та навичок учнів із навчальних предметів, а й, одночасно, перетворює їх знання в інструмент творчого освоєння світу: розвиває пізнавальну активність, самостійність, уміння творчо виконувати завдання, тощо.

Працівниками методичного кабінету проаналізовано узагальнені матеріали передового педагогічного досвіду вчителів району за три роки (2010-2012). Обсяг упровадження вивченого досвіду у навчальну діяльність становить 8-10%. В окремих ЗНЗ спостерігається формальний і безсистемний підхід до вивчення та реалізації у їх діяльності ППД. Проаналізувавши методичні портфоліо вчителів вищої і І категорії, з'ясовано, що 25% вчителів недостатньо мають знань, щоб критично осмислювати свій власний досвід, його наслідки та на основі зіставлення з новими знаннями і досвідом інших, удосконалювати методи, форми, прийоми своєї праці, вносити в них елементи інновацій.

Мета: сприяти професійному зростанню сучасного вчителя та формуванню креативної особистості учня, яка є конкурентоздатною в життєвому просторі через включення їх у системну науково-дослідницьку діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій із проблеми. Проблема формування творчої особистості вчителя знаходить своє відображення і в науково-педагогічній літературі. Зокрема, у працях В.І. Загвязінського, О.Г. Мороза, О.В. Попової, С.О. Сисоевої, В.О. Сластьоніна та ін. дається структурний аналіз основних складових підготовленості вчителя відповідно до сучасних вимог. З'явилася низка праць, в яких розкрито значення науково-дослідної роботи в удосконаленні навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи. Особливої уваги, на наш погляд, заслуговують дослідження В.В. Борисова, Ю.М. Галатюк, Л.С. Левченко, Ю.Л. Львової, К.В. Макагон, Н.Г. Недодатко, Н.Ф. Федорової, в яких наголошується, що дослідницька робота є важливою складовою діяльності сучасного вчителя. Теоретичні основи науково-дослідної діяльності розробляли Л. Байкова, В. Воробйова, Л. Гребенкіна, І. Зимня, Н. Кушнарєнко, Л. Левченко, А. Лудченко, Г. Примаєк, М. Романова, Ю. Туранов, В. Урусський, В. Шейко, О. Щербаків та інші вчені. В їхніх роботах висвітлюється сутність науково-дослідної діяльності, розглядаються її основні компоненти, аналізуються питання оцінювання результатів такої діяльності.

Виклад основного матеріалу.

Дослідження – процес вироблення нових знань, один із видів пізнавальної діяльності. Характеризується об'єктивністю, доказовістю, точністю, відтворюваністю.

Компетенція – це об'єктивна категорія, суспільно визнаний рівень знань, умінь, навичок, ставлень тощо у певній сфері діяльності людини як абстрактного носія.

Компетентність – це інтегративне утворення особистості, що поєднує в собі знання, уміння, навички, досвід і особистісні якості, які обумовлюють прагнення, готовність і здатність розв'язувати проблеми і завдання, що виникають в реальних життєвих ситуаціях, усвідомлюючи при цьому значущість предмету і результату діяльності.

Поняття “компетенція” пов'язане із змістом сфери діяльності, а “компетентність” – з особистістю, із здатністю особи ефективно діяти у стандартних і нестандартних ситуаціях. Компетентність виявляється в успішно реалізованій у діяльності компетенції і включає особисте ставлення до предмету і продукту діяльності. У компетентності поєднуються об'єктивно визначені нормативними документами система знань, умінь і навичок, а також

особистісна складова – інтереси, прагнення, ціннісні орієнтації, мотиви самореалізації індивіда [4, с. 52].

Професійна компетентність сучасного вчителя повинна включати вміння вільно орієнтуватися в потоці наукової інформації, що швидко змінюється, створювати авторські навчальні програми, запроваджувати інноваційні педагогічні технології, вміти порівнювати, аналізувати, узагальнювати, знаходити найкращі варіанти рішень, тобто досліджувати конкретні професійні ситуації. Для сучасного вчителя актуальними є такі якості особистості, як готовність до постійної самоосвіти, креативність, здатність здійснювати пошукову діяльність, отримувати нові знання, бачити перспективи власної самоосвітньої траєкторії і планувати стратегію її розвитку. Творчий підхід до розв'язання нестандартних педагогічних завдань можливий лише за умови свідомого оволодіння методами наукового пізнання, ознайомлення з методологією і логікою наукового дослідження.

Дослідницька компетентність, на думку багатьох педагогів (В. Болотов, І. Зимняя, Я. Кривенко, С. Осипова, О. Ушаков, Є. Феськова, А. Хуторський та ін.) належить до числа ключових. Л. Бурчак дослідницьку компетентність вчителя визначає як володіння методологією наукової творчості, науковим мисленням, уміння спостерігати й аналізувати, висувати гіпотези щодо вирішення спірних питань, виконувати дослідницьку роботу тощо. Хоча, водночас, дослідниця звертає увагу на наявність у структурі дослідницької компетенції мотиваційного та поведінкового компонентів – внутрішньої потреби особистості у дослідницькій діяльності. Л.Голуб визначає, що формування дослідницької компетентності вчителя передбачає розвиток трьох основних складових:

- особистісної (усвідомлення цінностей, формування мотивів, розвиток Я- концепції, механізмів саморегуляції, загальних здібностей та здібностей до пошуку нових знань, окремих особистісних якостей),
- операційної (формування умінь і способів дослідницької діяльності, володіння технологією педагогічного проектування),
- комунікативної (створення відповідних стосунків між учасниками освітнього процесу на основі законодавства, традицій, норм і правил).

Науково-дослідна діяльність містить такі компоненти:

- проєктувальний компонент, який передбачає уміння, навички та здатності виявляти та формулювати проблеми, визначати об'єкт та предмет дослідження, формулювати мету та гіпотезу дослідження, визначати основні поняття;
- інформаційний компонент, який передбачає володіння методами збирання даних відповідно до гіпотез, створення масивів емпіричних даних, опрацювання різноманітних джерел повідомлень тощо;
- аналітичний компонент, який передбачає вибір і використання універсальних та спеціальних методів дослідження, розвинуте логічне мислення, творчі здібності і здатності (інтуїція, здатність до інсайту, відкриття, продуктивного мислення);
- практичний компонент, який передбачає створення, передавання та упровадження результатів дослідження у практику.

Отже, основу дослідницької діяльності складають уміння виявляти проблему, формулювати гіпотезу, здійснювати добір й аналіз необхідних даних для дослідження, підбирати відповідні методи проведення дослідження та обробки даних, фіксувати проміжні та остаточні результати дослідження, проводити обговорення та інтерпретацію результатів дослідження, використовувати їх на практиці.

Висновки. Отже, дослідницька компетентність – це цілісна, інтегративна якість особистості, що поєднує в собі знання, уміння, навички, досвід діяльності дослідника, ціннісні ставлення та особистісні якості і виявляється в готовності і здатності здійснювати дослідницьку діяльність з метою отримання нових знань шляхом застосування методів наукового пізнання, застосування творчого підходу в цілепокладанні, плануванні, прийнятті рішень, аналізі та оцінці результатів дослідницької діяльності [12].

Вміння організувати педагогічне дослідження, а відтак узагальнити й показати результати своєї діяльності, є важливою складовою розвитку творчого потенціалу вчителя-дослідника. Саме в умовах дослідницької діяльності стають реальними якісні зміни в педагогічному мисленні вчителів, відбувається інтенсивний розвиток їхніх творчих здібностей, і в результаті — ефективне формування педагога-дослідника.

Педагог-дослідник:

- 1.Орієнтує свою педагогічну діяльність на нові досягнення науки.
- 2.Неперервно досліджує свою систему роботи, здійснює науковий аналіз різних її складових.
- 3.Прагне неперервно підвищувати результативність своєї праці.
- 4.Володіє вміннями практичного використання методики педагогічного дослідження.
- 5.Тяжіє до спілкування з ученими і педагогами-новаторами для ознайомлення з актуальними проблемами вітчизняної й зарубіжної педагогіки, передовим досвідом роботи, інноваційними технологіями, професійними досягненнями своїх колег.
- 6.Конструктивно сприймає нові ідеї, прагне з'ясувати суть, переваги і недоліки без зверхності та скептицизму відносно спроможності.
- 7.З повагою ставиться до переконань своїх опонентів без категоричного заперечення їхньої точки зору.
- 8.Володіє системним мисленням, що виявляється в цілісному сприйнятті різних педагогічних явищ, здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, визначати перспективу свого подальшого професійного та загального розвитку, шляхи її досягнення [13].

Очікувані результати. Формування дослідницьких здатностей, умінь, навиків, оволодіти сучасними методами, які сприяють формуванню і розвитку навичок мислення високого рівня.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабанский Ю. К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе / Ю. К. Бабанский. — Москва : Просвещение, 1985. — 205 с.
2. Інноваційна діяльність педагога : від теорії до успіху : інформаційно-методич-ний збірник / [упорядкув. Г. О. Сиротенко]. — Полтава : ПОІППО, 2006. — 124 с.
3. Іванюк Г.І. Практична педагогіка виховання / за ред. Красовицького М. Ю. — Київ - Івано-Франківськ, „ПЛАЙ”. - 2000. — 218 с.
4. Павленко В.І. Сучасні аспекти вивчення системи роботи вчителя та поширення передового педагогічного досвіду// Постметодика. - 2013.- №3(112). — С. 17-20
5. Положення про районний (міський) методичний кабінет (центр). Наказ Міністерства освіти і науки України №1119. 2008. — С. 2
6. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту № 12 / 2009 Васильєва С.О. Основи організації науково-дослідної діяльності учнів у загальноосвітньому навчальному закладі
7. Даниленко Л. І. Менеджмент інновацій в освіті / Даниленко Л. І. — К. : Шк. Світ, 2007. — 120 с.
8. Маслянюк П. П., Вознюк А. С., Вознюк С. С. Дослідження засобів та розробка компонентної моделі інформаційно-комунікаційної системи аналізу даних // Наукові вісті НТУУ «КПІ». — 2008 р. — № 5. — С. 47-56.
9. Волобуєва Т.Б. Педагогічна технологія навчального дослідження./ Наукова скарбниця освіти Донеччини. — 2011.- № 1(8) - с.28-32
10. Бухвалов, В. А. Алгоритмы педагогического творчества [Текст] / В. А. Бухвалов. — М. : Просвещение, 1993. — 192 с.
11. Галіцина Л.В. Банк інноваційних педагогічних технологій / Автор-упорядник: Л.В.Галіцина. — К. : Шк. світ, 2012. — 104 с.
12. Головань М. С. Сутність та зміст поняття “дослідницька компетентність ” / М. С. Головань, В. В. Яценко // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі: збірник наукових праць. Випуск VII. — Кривий Ріг: Видавничий відділ НМетАУ, 2012. — с. 55-62.
13. Сологуб А. Діяльність учителя: готовність до інновацій/ А. Сологуб, О.Остапчук // Завуч.- 2006р. - №10 (268). с. 96

І етап реалізації науково-методичної проблеми 2014-2015 н.р.

№	Зміст заходу	Дата	Відповідальний	Відмітка про виконання
1	Обговорення на нарадах, семінарах, РМО плану реалізації науково-методичної проблеми «Формування дослідницьких компетентностей учасників навчально-виховного процесу»	Серпень - вересень	Сідокур С.І., методисти РМК	
2	Проведення діагностики: анкетування, узагальнення та формування банку використання ППД, інноваційних технологій, педагогічних проблем педагогів.	Серпень - вересень	Методисти РМК	
Проведення семінарів, тренінгів з вивчення методів та прийомів дослідницької діяльності				
3	Семінар заступників з НВР з теми «Циклові шкільні методичні об'єднання як форма роботи щодо удосконалення професійної майстерності педагогічних працівників» (Божківський НВК)	Жовтень	Сідокур С.І.,	
4	Семінар директорів з теми «Моніторингові дослідження як основний метод здійснення управління й контролю» (Терешківська ЗОШ)	Березень	Сідокур С.І.,	
5	Семінар учителів економіки з теми «Роль дослідницьких компетентностей у професійному зростанні вчителя»	Жовтень	Білокінь В.В.	
6	Лекційно-практичне заняття: «Сутність, структура і шляхи формування дослідницьких компетентностей учителів фізики і математики»	Листопад	Бовсуновська В.І.	
7	Круглий стіл для практичних психологів «Формування дослідницьких компетентностей шляхом впровадження проектної	Жовтень	Бибич Г.В.	

	технології практичними психологами в ЗНЗ»			
8	Круглий стіл з теми «Дослідницькі компетентності вчителів фізичної культури та трудового навчання»	Жовтень	Голуб О.С.	
9	Засідання РМО з теми «Розвиток професійної компетентності вчителя, як умова підвищення якості освіти через впровадження інтерактивних технологій у навчальний процес»	Березень	Гришко В.Я.	
10	Семінар вчителів інформатики з теми «Формування дослідницьких компетентностей учнів шляхом впровадження оптимізаційних прийомів в умовах інформаційного перевантаження»	Жовтень	Бовсуновська Н.І.	
11	Лекційно-практичне заняття з теми «Сутність, структура і шляхи формування дослідницьких компетентностей учителів історії та правознавства»	Листопад	Важеніна І.Л.	
12	Науково-практична конференція «Оновлення форм і методів роботи на уроках української мови з метою формування дослідницьких компетентностей через використання інноваційних технологій» (Мачухівський НВК)	Грудень	Джуган І.Л.	
13	Семінар вчителів з проблеми «Формування професійної компетентності вчителів художньо-естетичного циклу»	Лютий	Рощак Ю.В.	
14	Круглий стіл для вчителів початкових класів з теми «Впровадження інноваційних технологій як засіб розвитку творчої особистості»	Квітень	Стасовська О.М.	
15	Круглий стіл завідуючих ДНЗ з теми «Технологія проведення проектної діяльності в умовах дошкільного навчального закладу»	Травень	Павленко М.О.	

16	Розроблення корекційних заходів (програм) для підвищення рівня вихованості учнів	Квітень	Кішінець О.А.	
17	Розробка алгоритму висвітлення педагогічної діяльності вчителем	До 01.04.2015	Сідокур С.І., методисти РМК	

II етап реалізації науково-методичної проблеми 2015-2016 н.р.

№	Зміст заходу	Дата	відповідальний	
1	Формування банку даних методів та прийомів дослідницької діяльності з кожного предмета	До 01.05	методисти РМК	
2	Семінар заступників 3 теми «Реалізація педагогічної проблеми як дослідницька діяльність вчителя» (Головачанський НВК)	Жовтень	Сідокур С.І	
3	Семінар директорів ЗНЗ з теми «Технологія навчання як дослідження» (Мачухівський НВК)	Березень	Сідокур С.І	
4	Семінар учителів економіки з теми «Методи та прийоми формування дослідницьких компетентностей на уроках економіки»	Лютий	Білокінь В.В.	
5	Круглий стіл вчителів фізики і математики з теми «Рівень сформованості дослідницьких компетентностей учителів»	Лютий	Бовсуновська В.І.	
6	Семінар практичних психологів та соціальних педагогів «Реалізація формування активної позиції практичних психологів та соціальних педагогів щодо виконання завдань психологічної служби»	Лютий	Бибич Г.В.	
7	Круглий стіл з теми «Форми та методи щодо формування професійної компетентності вчителів фізичної культури та трудового навчання».	Жовтень	Голуб О.С.	
8	Семінар вчителів природничого циклу з теми «Використання нетрадиційних методів навчання на уроках»	Березень	Гришко В.Я.	

9	Круглий стіл вчителів інформатики з теми «Рівень сформованості дослідницьких компетентностей учнів»	Жовтень	Бовсуновська Н.І.	
10	Майстер-клас членів творчої групи «Від компетентного вчителя – до компетентного випускника школи»	Березень	Важеніна І.Л.	
11	Майстер-клас для членів творчої групи з теми «Навчання як дослідження» на бінарних уроках англійської та української мови. (Абазівська ЗОШ І-ІІІ ст.)	Квітень 2016	Джуган І.Л.	
12	Засідання РМО з теми «Методи та прийоми формування художньо-естетичних компетентностей на уроках освітньої галузі «Мистецтво» та художньої культури»	Березень	Рощак Ю.В.	
13	Круглий стіл з теми «Використання проектних технологій на уроках математики для розвитку в учнів вміння вчитися»	Березень	Стасовська О.М.	
14	Круглий стіл з теми «Впровадження інноваційних технологій як засіб соціалізації дитини дошкільного віку»	Квітень	Павленко М.О.	
15	Семінар з теми «Підвищення рівня психолого-педагогічної компетентності заступників з виховної роботи, педагогів-організаторів, класних керівників»	Березень	Кішінець О.А.	
16	Моніторинг дослідницької діяльності педагогічних працівників вищої категорії, які атестуються у навчальному році.	Квітень	Сідокур С.І., методисти РМК	

III етап реалізації науково-методичної проблеми 2016-2017 н.р.

№	Зміст заходу	Дата	Відповідальний	
1	Узагальнена стратегія дослідницької діяльності	Травень	Сідокур С.І., методисти РМК	
2	Семінар директорів з теми «Моделювання форм дослідницької діяльності учасників навчально-виховного процесу» (Розсошенська гімназії)	Лютий	Сідокур С.І	
3	Семінар заступників директорів з НВР з теми «Методи дослідження педагогічної діяльності вчителя» (Степненський НВК)	Жовтень	Сідокур С.І	
4	Науково-практична конференція «Роль позакласної роботи з економіки у формуванні і розвитку дослідницьких компетентностей»	Березень	Білокінь В.В.	
5	Семінар для вчителів математичного циклу з теми «Узагальнення матеріалів дослідницької діяльності»	Березень	Бовсуновська В.І.	
6	Моніторингове дослідження сформованості активної позиції практичних психологів та соціальних педагогів щодо виконання завдань психологічної служби»	Березень	Бибич Г.В.	
7	Аналіз професійної компетентності вчителів фізичної культури та трудового навчання.	Травень	Голуб О.С.	
8	Семінар для членів РМО природничого циклу «Узагальнення матеріалів дослідницької діяльності»	Жовтень	Гришко В.Я.	
9	Семінар вчителів інформатики з теми «Шляхи впровадження проектної методики на уроках інформатики»	Березень	Бовсуновська Н.І.	
10	Проведення самопрезентацій педагогічної позиції вчителів щодо реалізації визначеної науково-методичної проблеми.	Квітень	Важенина І.Л.	

11	РМО з теми «Навчання як дослідження» на бінарних уроках світової літератури та російської мови. (Терешківська ЗОШ І-ІІІ ст.)	Квітень	Джуган І.Л.	
12	Семінар-практикум «Інформаційна компетентність учителя як показник розвитку його педагогічної майстерності»	Квітень	Рощак Ю.В.	
13	«Розвиток пізнавального інтересу молодших школярів до навчання через використання інформаційно-комп'ютерної технології та медико-педагогічної технології «ПіснеЗнайка»	Березень	Стасовська О.М.	
14	РМО з теми «Технологія проведення проектної діяльності в умовах дошкільного навчального закладу»	Травень	Павленко М.О.	
15	Моніторинг якості діяльності заступників з виховної роботи, педагогів-організаторів, класних керівників	Жовтень-травень	Кішінець О.А.	
16	Узагальнення матеріалів щодо реалізації науково-методичної проблеми «Формування дослідницьких компетентностей учасників навчально-виховного процесу» Збірка методичних матеріалів «Модель формування дослідницьких компетентностей учасників навчально-виховного процесу»	Травень	Сідокур С.І., методисти РМК	

